

Suç Araştırmalarının Temeli: Adli Bilimler

1. BÖLÜM

*Fatma Ebru YÜKSEK¹
Ufuk YÜKSEK²*

GİRİŞ

Locard'ın “her temas bir iz bırakır” teorisi göz önüne alındığında; olay, olay yeri ve olaya karışan kişilerden elde edilen deliller olayın nasıl gerçekleştiği konusunda önemli bilgiler verir. Bu bağlamda *delil*, işlenen suç için kanıt niteliği taşır ve olayın oluş şekli hakkında bize bilgiler sunar. Adli bilimlerde odak nokta; tüm delillerin anlattığı kurgunun birbirini desteklemesi ve bir bütünün tamamlayıcı parçaları olmasıdır. Bu açıdan bakıldığında da hiçbir delil diğerinden daha önemsiz değildir.

Meydana geliş şekli ve ardında bıraktığı delillerin özelliklerine göre bir olgunun çözümlenmesinde çok sayıda farklı bilim dalından yararlanılabilir. Son yıllarda bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler ve bu gelişmelerin adli bilimler alanında uygulamaya dönüştürülebilmesi, farklı disiplinlerin bilimsel bilgi birikimlerinin adalet sisteminde hızlı, etkili ve çözüm odaklı kullanımına imkân sağlamıştır.

Bu bölümde adli bilimlerin alt yapısını oluşturan bilim dalları ile adli bilimler alanında eğitim ve bilirkişilik hizmeti veren kuruluşlara değinilerek Türkiye'deki adalet hizmetlerinin işleyiş mekanizmalarından bahsedilecektir.

Adli Bilimler

Adli bilimler, başta “dört temel bilim” olan; fizik, kimya, biyoloji ve matematik olmak üzere

“kriminalistik”, “toksikoloji” ve “genetik” gibi birçok bilim dalının “adalet hizmetinde” kullanılması kapsayan ve teknolojiden destek alan bir bilimler topluluğudur ⁽¹⁾.

Adli bilimler; tıp bilimleri, sosyal bilimler ve fen bilimlerinden oluşmuştur. Tıp bilimleri altında “adli tıp, adli patoloji, adli psikiyatri, adli odontoloji, adli travmatoloji, adli hemşirelik, adli veteriner hekimlik ve adli eczacılık” alt dalları bulunmaktadır ⁽²⁾.

Fen bilimleri altında “kriminalistik, adli toksikoloji, adli kimya, adli balistik, adli biyoloji, adli belge incelemeleri, adli iz incelemeleri, adli palinoloji, adli mikrobiyoloji, adli entomoloji, adli antropoloji, adli astronomi, adli meteoroloji, adli yangın (kundakçılık) incelemeleri, adli bilişim, adli ses-görüntü-data incelemeleri, adli animasyon, adli tekstil incelemeleri, adli otomotiv (kaza incelemeleri), adli fotoğrafçılık, adli mühendislik ve adli jeoloji” alt dalları bulunmaktadır ⁽²⁾.

Sosyal bilimler altında “adli psikoloji, kriminoloji, suç ve suçlu profili ve adli dilbilim” alt dalları bulunmaktadır ⁽²⁾.

Adli tıp: Meydana gelen adli olgular içerisinde, gerek yaşayan gerekse ölü kişilerde; travmayı ispat eden ve travmanın yarattığı neticeleri araştıran tıbbi durumları adli bir dil ile görüş bildirerek yargıya sunan bir tıp disiplini ⁽³⁾.

¹Adli Biyoloji Uzmanı, Kriminal Daire Başkanlığı, fatmaebru.yuksekk@egm.gov.tr

²Adli Biyoloji Uzmanı, Kriminal Daire Başkanlığı, ufuk.yuksekk@egm.gov.tr

KAYNAKÇA

- 1: Doğan Alakoç Y. Adli Bilimlerde DNA Analizleri. *Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 2010;2(9):2-8.
- 2: Emniyet Genel Müdürlüğü, Kriminal Polis Laboratuvarları. (2013). *Biyolojik İncelemeler Temel Eğitim Kitabı*. Ankara.
- 3: Demirer, M. (2007). *Dünyada ve Türkiye'de Adli Tıp Yapılanmaları, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi.
- 4: Biçer Ü, Tırtıl L, Kurtaş Ö, et al. Adli Psikiyatri. *Klinik Gelişim Dergisi*. 2009;22:126-132.
- 5: Yaşar F, Hancı İH, Afşin H. Adli Diş Hekimliği. *TBB Dergisi*. 2004;54:351-354.
- 6: Akköz Çevik S, Başer M. Adli Hemşirelik ve Çalışma Alanları. *Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;21(2):143-152.
- 7: Aşıröz M, Yavuz MS, Zeyfeoğlu Y. (2005). *Adli Tıp Stajı Ders Notları*. Celal Bayar Üniversitesi
- 8: Kayadibi H. (2016). Adli Toksikoloji Laboratuvarlarında Doğrulama Amaçlı Kullanılan Yöntemler. *TBD Sivas Biyokimya Günleri*, 04 Kasım 2016, Sivas.
- 9: Gerçek, Z. Adli Kimya Eğitimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. 2012;2(3):201-204. Doi: 10.5961/jhes.2012.051.
- 10: Alkan N, Sözen Ş, Kurtaş Ö. Dünyada Adli Belge İncelemesi. *Adli Tıp Bülteni*. 1998;3(2):61-66.
- 11: Cantürk G. Adli Tıp Terimleri. *Sözlük Dergisi*. 3-28. (02/10/2020 tarihinde http://www.manevisosyalhizmet.com/wp-content/uploads/2013/01/adli_tip_sozlugu.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- 12: Tuğ A. Adli Bilimler ve Mikrobiyoloji. *Adli Tıp Dergisi*. 2009;23(1):47-55.
- 13: Darı, S. (2019). *Adli Bilimlerde Lucilia sericata Larvalarının Entomotoksikolojik Çalışmalarda Kullanılması*. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- 14: Çetli E, Tatar D, Özkoçak V. Adli Bilimlerde DNA Parmak İzine Adli Genetik ve Adli Antropolojik Bakış. *BEÜ Fen Bilimleri Dergisi*. 2019;8(4):1533-1544.
- 15: Balseven A, Hancı İH, Özdemir Ç, Tuğ A. Adli Meteoroloji. *Adli Tıp Dergisi*. 2002;16(1):70-73.
- 16: Kuloğlu M, Dağlıoğlu N, Kuloğlu L. Adli Yangın İncelemeleri: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Adli Bilimler ve Suç Araştırmaları Dergisi*. 2020;1(2):35-56.
- 17: Özen M, Özocak G. Adli Bilişim, Elektronik Deliller ve Bilgisayarlarda Arama ve El Koyma Tedbirinin Hukuki Rejimi (CMK M. 134). *Ankara Barosu Dergisi*. 2015;1:41-77.
- 18: *Adli Mühendislik*. (2020). (02/10/2020 tarihinde <https://www.kutmen.com/adli-muhendislik> adresinden ulaşılmıştır).
- 19: Çelik, MF. (2019). *Adli Soruşturmalarda Adli Jeolojik Delillerin İncelenmesi, Değerlendirilmesi ve Örnek Olaylar*. Batman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- 20: Küçüktaşdemir Ö. *Kriminolojiye Giriş*. (2020). (02/10/2020 tarihinde https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/111106/mod_resource/content/1/Kriminoloji%20nin%20Tan%C4%B1m%C4%B1.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- 21: Fincan A, Uysal B. Disiplinler Arası Bir Kavram Olarak Adli Dilbilim ve Türkiye'deki Çalışmalar. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*. 2019;2:46-52.
- 22: Üsküdar Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi. (2020). *Adli Bilimler (Türkçe) Bölüm hakkında*. (06/09/2020 tarihinde <https://uskudar.edu.tr/mdbf/adli-bilimler> adresinden ulaşılmıştır).
- 23: Kuşçu, O. (2010). *Suçta Konu Olaylarda, Alet İzlerinin Önemi, Tespit ve Karşılaştırma Yöntemleri*. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- 24: Öztürk, C. (2015). *Türkiye'deki Adli Delil Yönetiminin Kurumsal Yapı ve İşleyişinin Uluslararası Alanla Karşılaştırmalı Analizi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- 25: Semizoğlu, İ. (2013). Adli Bilimler. *Adli DNA Analizleri* içinde (s.21-27). Ankara: Adalet Yayınevi.
- 26: *Bilirkişilik Kanunu Tasarısı (1/687) ve Adalet Komisyonu Raporu*. Türkiye Büyük Millet Meclisi. Yasama Dönemi:26 Yasama Yılı:1 Sıra Sayısı:388. (06/09/2020 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss388.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- 27: Kriminal Han Danışmanlık. (2020). *Türkiyede Bilirkişilik Hizmeti Verme Yetkisi Olan Kurum ve Kuruluşlar*. (06/09/2020 tarihinde <https://bilirkisiraporlari.com/turkiyede-bilirkisi-hizmeti-verme-yetkisi-olan-kurum-kuruluslar/> adresinden ulaşılmıştır).
- 28: Adli Tıp Kurumu Başkanlığı. (2020). *Organizasyon Şeması*. (06/09/2020 tarihinde <https://www.atk.gov.tr/organizasyon-semasi.html> adresinden ulaşılmıştır).
- 29: Ayçan N. Adli Tıp Kurumunun Adli Mekanizma içindeki yeri ve anlamı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası. 1997;55(4):267-297.
- 30: *Belge İncelemesi Yapmaya Yetkili Kurumlar ve Bilirkişilik Müessesesi*. (2020). (13/10/2020 tarihinde <https://kriminalburo.com/belge-incelemesi-yapmaya-yetkili-kurumlar-ve-bilirkisilik-muessesesi> adresinden ulaşılmıştır).
- 31: T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. (2020). *Kriminal Daire Başkanlığı*. (06/09/2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/kriminal/> adresinden ulaşılmıştır).
- 32: T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı. (2020). *Kriminal Daire Başkanlığı*. (06/09/2020 tarihinde <https://www.jandarma.gov.tr/kriminal> adresinden ulaşılmıştır).
- 33: T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. (2020). *Kriminal Daire Başkanlığı Balistik*. (06/09/2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/kriminal/balistikuzmanlik> adresinden ulaşılmıştır).
- 34: T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. (2020). *Kriminal Daire Başkanlığı Belge*. (06/09/2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/kriminal/belgeuzmanlik> adresinden ulaşılmıştır).
- 35: T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. (2020). *Kriminal Daire Başkanlığı Biyoloji*. (06/09/2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/kriminal/biyoloji> adresinden ulaşılmıştır).

- tarihinde <https://www.egm.gov.tr/kriminal/biyolojiuzmanlik> adresinden ulaşılmıştır).
- 36: T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. (2020). *Kriminal Daire Başkanlığı Kimya*. (06/09/2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/kriminal/kimyauzmanlik> adresinden ulaşılmıştır).
- 37: T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. (2020). *Kriminal Daire Başkanlığı SGD*. (06/09/2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/kriminal/sgduzmanlik> adresinden ulaşılmıştır).
- 38: T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. (2020). *Kriminal Daire Başkanlığı İz*. (06/09/2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/kriminal/izuzmanlik> adresinden ulaşılmıştır).
- 39: T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. (2020). *Kriminal Daire Başkanlığı Antropoloji*. (06/09/2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/kriminal/antropolojiuzmanlik> adresinden ulaşılmıştır).
- 40: Hacettepe Üniversitesi Adli Bilimler Anabilim Dalı Hakkında. (2020). (15.10.2020 tarihinde <http://www.adlibilimler.hacettepe.edu.tr/abdhakkinda.html> adresinden ulaşılmıştır).
- 41: Adli Bilimler Enstitüsü Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği. (2020). (15.10.2020 tarihinde <https://abe.pa.edu.tr/mevzuat.html> adresinden ulaşılmıştır).
- 42: Gümrük Muhafaza Görev Yönetmeliği. (2020). (15.10.2020 tarihinde <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/tr/tr142tr.pdf> adresinden ulaşılmıştır).